

A háborúk, a rossz döntések, a megaláztatások tárháza*

(Lezsák Sándor: *Szellemfalu – és egyéb jelenések*, Kairosz Kiadó, Budapest, 2023)

A költő-drámaíró Lezsák Sándor *Szellemfaluja*, s ezt nem csak a címadó színműre értem, világmodell. Fölmutatva a történelem, a háborúk, a vereségek, a rossz döntések és az emberi megaláztatások véghetetlen tárházát. Ugyanakkor a magára ébredés, a nemzet és a család körében építkező lendület, mondhatnám, boldogság mennyi formáját. Az újjászületés hitét, a cselekvő erkölcsnek mint a megmaradást fókuszába emelő parancsnak az erejét. Közép-európai hitünk *drámai* józanságát.

Az író mindig is fokozottan a Kárpát-medence zivataros történelme, benne hazánk és a környező – a kommunizmusban egyként szenvedő – országok sorsa izgatta. Az iszonytató küzdelmek árán kivívható – megvalósítható –, az emberhez méltó élet. A modern kor iszapjában fuldoklók, jobb sorsra érdemesek fölemelése. A vidéknek mint eddig jobbára leszólt, elmaradott „tájháznak” az istápolása. A nincstelenség tengerében evickélő öregek kiszolgáltatottságának enyhítése.

Történetei, a színpadra mentettek (*Szellemfalu... Újratemetés előtt, Felvidéki jelenés, 1968*) vagy éppenséggel a szépprózában és versben megfogalmazottak (*Színe és visszája, illetve Adventi dramolett*) múltban kalandozó lendülettel és kesernyés humorral s némi groteszkkal vegyített bölcsességgel hírelük a közösség erejét – emberi hangon lélegző mindőjüket a költő írja –, mintha

az összefogás egyféle szabadság-arkánium volna. Az iga, a hódító nagyhatalmi iga lerázása és a kart karba öltő kis pontokból összeálló, saját értékünket büszkén vállaló magabiztosság megteremtése.

Lezsáknál az abszurd helyzetek – mert anynyira, oly mélyen ismeri a valóságot – sosem váltanak át szürrealizmusba, inkább harlekini kacajjal közvetítik az oknyomozó józanság kijózanító erejét, rácsodálkozván a közép-európai manézs cirkuszi porában megtestesülő újabb és újabb mutatványokra, nemkülönben a családi bonyodalmak útvesztőire. Ha kell, költői erővel fogalmaz, ha úgy hozza a téma, szinte kopogó egyszerűséggel, ám melegséggel, tájszavakat is tükrözve.

Az *Ilyen ez a tél* című verset a szívszorító balladai hang élteti – az Öregasszony több mint fél évszázada háborúban maradt férjét várja –, az *Adventi dramolett* pedig a saját, 79 éves bátyja „félrelépését” (otthon megbotlott a rongyszőnyegben, s csak két nap múlva találtak rá – élve – a távoli Monostoron) furfangos mesélőkészséggel előadott humor.

Ebben a könyvben is, miként Az Örök Verstőredék mondja, a „[sz]avak lelke zsong Mindenek felett”.

* A kiadvány ajánlója (A címet a szerk. adta.)